

Медициналық биоэтика, медициналық деонтология

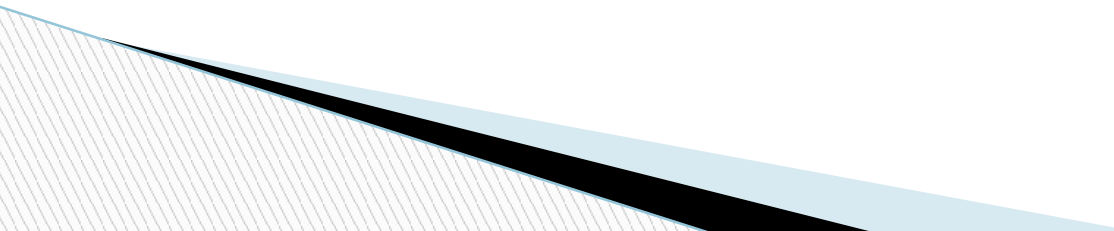
Деонтология туралы ұғым алғаш 18ғасырда пайда болды.

Бұл термин ағылшын философ, заңгері әрі дін қызметкері И. Бентам өзінің Деонтология гректің *deontos*-лайықты, тиісті, қолайлы, және *logos*-ілім.

Медициналық деонтология- медициналық әдептің бір бөлігі, ол қажетті әдептілік нормаларының жиынтығы. Бұл медицина қызметкерлерінің атқаруға тиісті қағидасы.

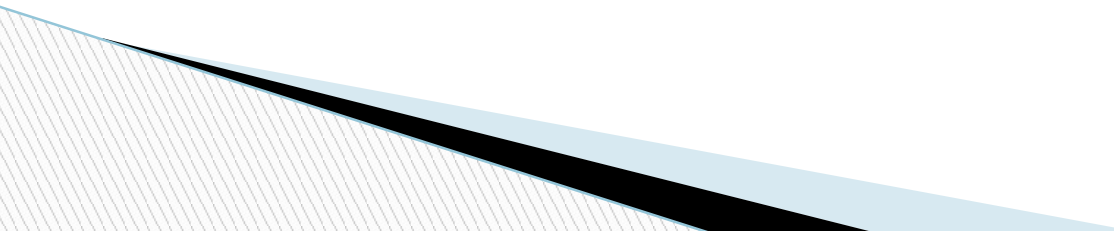
- Деонтология қызметкерлердің өнеге, әдеп сақтауын, қылығын, жеке іс әрекетіне, қимылына қарап зерттейді. Деонтологияның теориялық негізгі медициналық этика. Деонтология іс жүзінде қызметкерлердің қылығының көрінісі. Деонтология-медициналық әдеп принциптерінің тәжірибесінде де қолданылады.

- ▣ **Медициналық деонтологияның аспектісі келесі қарым-қатнастардан тұрады.**
- ▣ *дәрігердің науқаспен*
- ▣ *дәрігердің науқастың туыстарымен*
- ▣ *медицина қызметкерлерінің өзара қатынасы.*
- ▣ Қарым қатынастың қалыптасқан түрі сөз .
- ▣ Сондықтан дұрыс ойланып ақылмен айтылған сөзбен аурудың көңіл күйін көтеріп , үмітін оятып тезірек сауығуына ықпал етеді.

- **Медициналық әдептіліктің негізгі принциптері.**
 - Медицина қызметкерлерінің негізгі әдептіліктің категориясына ең алдымен өзінің кәсіптік борышын орындау жатады.
 - ***Борыш***- медицина қызметкерлерін науқас алдындағы кәсіптік және қоғамдық міндет.
 - Науқас денсаулығына зиян жасамау медицина қызметкерлерінің ең басты міндеті.
-

- ▣ **Медициналық құпия.** Дәрігерлік құпия – науқастың өзі айтқан интимдік, семьялық жағдайы, ауру туралы өзі айтқан және дәрігерлік тексеру кезінде анықталған келеңсіз жағдайларды жариялауға жатпайтын мәлімет.
- ▣ **Дәрігерлік жаңылу** – бұл дәрігердің ниеті дұрыс болып тұрып адасуы.
- ▣ **Бақытсыз жағдай** – Дәрігердің арласуының сәтсіз аяқталуы.
- ▣ **Кәсіби заңбұзушылық** – медицина қызметкерлерінің немқұрайлықпен немесе қасақана жасалған іс-әрекеттердің нәтижесінде науқастың денсаулығына, өміріне жасалған зиян.

- ▣ **Аса қәуіпті қылмыстар:**
- ▣ Өзінің кәсіптік міндетін пайдаланбай, абайсызда адам өлтіріп алу.
- ▣ Дәрігердің өзінің кәсіби міндетін пайдаланбау нәтижесінде науқасқа ауыр немесе орта дәрежелі зиян келтіру.
- ▣ Трансплантация жасау мақсатында науқасты, оның мүшесін немесе басқа қосалқы мүшелерін алуға еріксіз зорлау.
- ▣ Науқасқа ЖИТС инфекциясын жұқтыру.

- Заңсыз аборт жасау
 - Науқасқа көмек бермеу
 - Заңсыз психбольницаға орналыстыру.
 - Психотроптық , наркотикалық препараттар алуға заңсыз рецептер беру.
 - Заңсыз жеке медициналық кәсіппен және фармацевтикалық іспен айналасу.
 - Пара алу
 - Қызметтік арамзалық
-

- Моральдық зиянды өтеу.
- Моральдық зиян дегеніміз қате диагноз қойып дұрыс емдемей науқасты дене және көңіл-күй азабына түсіруді білдіреді.
- Медициналық деонтология ілімінің медицинаның әртүрлі салаларында қолданылуы.
- Медициналық деонтология жалпы принциптері ортақ болғанымен науқастардың ауру түрлеріне байланысты тәжірибеде белгілі бір ерекшеленеді.

- ▣ **Деонтология акушерлік және гинекология тәжірибесіне.**
- ▣ **Деонтология педиатрия тәжірибесінде**
- ▣ **Деонтология психиатрия тәжірибесінде**
Деонтология дерматовенералогия тәжірибесінде
Медициналық деонтология онкология тәжірибесінде
Деонтология гериатрия

- Медициналық деонтология бір жақты өзгермейтін бағыты жоқ, сондықтан көп мәселе емделушінің алдындағы ой өрісі дамуы, ауру түрлері т.б көптеген факторларға байланысты іс-әрекет жасай білу керек.

- **Биоэтика**- бұл жаңа биомедициналық технологияны пайдалануға байланысты оның әлеуметтік , этикалық және құқықтық салдары туралы ілім.
- Биоэтика ілімінің дамуына байланысты азаматтардың еркіндігі мен жеке құқығы заң жүзінде бекітілді олар:
- Медициналық тексеру жолдарын анықтау ісінде қатысып бірге шешім қабылдау
- Емдеу әдісін таңдау
- Өз жағдайы туралы мәлімет алу

Биоэтика ілімінің негізгі проблемалары

- Медицина ғылымы дамыған сайын биоэтика проблемалары да артып келеді.
- Олар : трансплантология , репродуктивтік технология, Гендік инженерия, клондау және жасанды түсік жасау.

Транспантология

Бұл мәселеге екі бағытта: дін және трансплантология, әлеуметтік және құқықтық бағытта қарау қажет. Бұл мәселеге деген көзқарас қоғамда қалыптасып келеді.

Транспантология туралы діндер ұстаным
батыс христиандары қолдайды

Рим католик шіркеуі рахымшылыққа
жатқызады

иудейлер адам өмірін сақтау үшін қажет деп
есептейді.

Протестанттар адам мүшесін сатуды
әдепсіздікке жатқызады

- Конфуций әдет-ғұрпына сәйкес қытайлықтар адам денесі қол сұқпайтын, ұсталмайтын және сатылмайтын киелі деп есептейді.
- Бірақ туысқандарының келсімі бойынша өлім жазасына кесілген адамдардың мүшелерін пайдалануға жол берген.
- Орыс православ шіркеуі , шек қоймайды, тек дене мүшесін сатуға қарсы.
- Көп елдерде транспантология жөнінде әдейі заң қабылданған.

Репродуктивтік технология

Қазіргі кезде жаңа репродуктивтік технология медицина тәжірибесіне енгізіледі: әйелдерді қолдан жасанды ұрықтандырып өсіру, кейін әйел организіміне ауыстыру сурагатты жалдамалы ана құрсағында бала өсіру.

Гендік инженерия

Медициналық генетиканың мақсаты тұқым қуалайтын аурулардың диагностикасы, емдеу алдын-алу болып табылады.

Генетикалық мәлімет алуға әр азаматқа құқық берілген.

Мақсат-генетикалық ауытқулары бар адамдарға өмір сүруге және дұрыс дамыған ұрпақ жалғастыруға көмектесу.

- Дүние жүзілік денсаулық сақтау ұйымының ұйғарымы бойынша қабылданған жалпы принциптері
- Көмек қоғамның әрбір азаматына әлеуметтік қаржы жағдайына қарамай тең дәрежеде қол жетімді болу қажет.
- Генетикалық көмектің барлық түрлері ерікті болуы тиісті.
- Емделушіге оның және ұрықты денсаулығы мен жағдайы туралы мәлімет ашық болуға тиісті.

- Генетикалық мәліметтің құпиясы сақталуға тиісті.
- Генетикалық қызметіне байланысты шараларды таңдау қолжетімді және жасырын болуға тиісті.
- Репродуктивтік қызметке байланысты соңғы шешімді оның болашақ тәрбиелеп өсіретін анасы қабылдайды.

- **Эвтаназия**- сөзімен ауырсыну мен қиналуларды жоюды мақсат ететін өлім мәніне әкелетін кез-келген әрекетті немесе керісінше әрекетсіздікті көрсетеді .
- **Клондау** - дегеніміз жаңа технология бойынша жануарлардың генетикалық көшірмесін және оның қосалқы бөлшектерін алу.
- **Жасанды түсік тастау** Жасанды түсік жасау проблемасы қоғамда, әлеуметтік ортада пікір талас тудырып келген маңызды сәлем.

- Биомедицин технологиясының дамуына байланысаты дәрігер мен емделуші арасындағы қарым-қатынасты мәліметтік модель бойынша емдеуші
- Жағдайы туралы мәлімет алу
- Емделу түрін өз қалауымен таңдайды
- Емдік әрекетті толық бақылайды
- Бұл жағдайда дәрігер кәсіби жетік сарапшы ретінде науқасқа ауру туралы мәлімет беру оны түсіндіру кезінде сезімге бой алдырмай, жайдары жүзін сақтауы қажет.

- Соңғы кезде медициналық құпия емес, дәрігер мен емделушінің арасында өзара сенімнің артықшылығы жөнінде көбірек сөз болып жүр.
- Медицина ғылымның дамуы өмірге жаңа, тың проблемалар әкелуде.
- Биомедицина технологиясы жетістіктерінің кейбір түрлерін моральдық, этикалық тұрғыдан қарағанда және әрқилы қоғамдық пікірлердің орын алуына байланысты биоэтика проблемасы толық шешілмей келеді.

**Назарларыңызға
рахмет**